

**DO YOU SPEAK LEGALESE?
LEGAL LANGUAGE'S CONSTRAINTS IN THE JOURNALISTIC DISCOURSE**

Gabriela Goudenhoft, Assist. Prof., PhD, University of Oradea

Abstract: Legal language is a difficult one by its very technique nature. Legal jargon users (judges, attorneys, lawyers, prosecutors, legal experts etc.) seem to indulge in the fantastic role of quasi sacred initiated by holding a key of comprehension that do not want to share with the public.

In the same time the contemporary journalistic practice encourages the news industries, including relevant news from the national legislation system, the international one and last but no least European law system, questioning the quality of the news environment.

When the legal system meets the linguistic system in the form of journalistic discourse, there occur some difficulties and constraints. Every journalist facing this context falls into the trap of news industry, being forced to use an unfamiliar language that he often do not fully understand but he has to make it intelligible to the public. In order to avoid the trap of hermetism, the journalist is forced to translate legal jargon (legalese) and make some compromises in the name of accessibility. He feels frustrated at these constraints and the things become even more difficult when it comes to the European Court of Justice and European law, which is somewhat puzzling. Many concepts and terms belonging to this sphere entered the journalistic language, sometimes by linguistic imports, as for example the term of infringement, very often and not always properly used, as we intend to illustrate in the following study.

Keywords: legal jargon, infringement, journalistic discourse, constraints, public comprehension.

Limbaajul juridic reprezintă una dintre pietrele de încercare pentru orice jurnalist dornic sau doar obligat de profesia să, să relateze și să interpreteze subiecte din aria dreptului în general și a dreptului european, despre care urmează să discutăm, în special. Există câteva probleme legate de limbaajul juridic și de înțelegerea acestuia, precum și de adevărul juridic, un concept mult mai abstract dar și mai susceptibil de controverse. Raționamentul juridic aflat în spatele unui text de lege sau a unei hotărâri a unei instanțe de drept comportă o serie de dificultăți tehnice și de comprehensiune. De aceea una dintre cele mai întâlnite capcane în acest domeniu este ambiguitatea, folosirea de termeni vagi sau improprii care rezultă fie dintr-o incompletă sau superficială cunoaștere a conceptelor, fie din lipsa practicii utilizării lor în contexte adecvate.

O analiză ar trebui să aibă în vedere, în primul rând, dacă textele juridice sunt producătoare de adevăr, ce tip de adevăr ne propun aceste texte și să urmărească logica juridică și convențională utilizată în raționamentul juridic. Silogismul juridic produce concluzii valide după logica generală dar el nu este aplicabil tuturor raționamentelor de drept.

O altă constatare este că înșiși producătorii, sursele textelor poartă o anumită responsabilitate asupra informației juridice și a modului de prezentare a acesteia publicului larg. Uneori judecătorii și legislatorii înșiși sunt supuși greșelilor, corupției sau pur și simplu imperfecțiunii (Bix, 2013). Mai trebuie apoi avut în vedere că limbaajul juridic urmează practica drept (Halpern, 2013: 78) care, ea însăși deformează adesea conceptele sau determină folosirea unui jargon al dreptului.

Legaleza este cognomenul pentru jargonul juridic, adică subgrupul lingvistic și tehnic în care sunt formulate textele juridice (Filipovic, 2013). Limbajul juridic nu este deloc cel literar, nu este ”limba în care se scrie un roman, un ziar, o scrisoare sau se poartă o conversație” (Halpern, 2013:64). De aceea textul jurnalistic are de suferit ca narațiune iar jurnalistul întâlnește o adevărată provocare în demersul de narare folosind limbajul juridic.

O caracteristică de bază a limbajului juridic pe care îl găsim în textele legislative este că el exprimă o cerință de comportament de la o entitate (persoană fizică sau juridică), reglementând relațiile dintre cetățeni. Norma dirijează și prescrie conduitele și face acest lucru cu un anumit grad de autoritate. Limbajul ascunde în el puterea autorității, coerciția, legitimitatea, reprezentarea (Chilton 2004). Această trăsătură pune în evidență un anumit grad de solemnitate a limbajului, el purtând în sine amprenta puterii care se comunică public.

Posibilitatea realizării unei comunicări între sfere și sisteme diferite, așa cum este sfera tehnic-juridică, cea instituțional europeană și mai larg decât atât, sfera publică, prin intermediul presei și al discursului jurnalistic este complexă; această posibilitate devine realitate numai în măsura în care se produce ”cooperarea care este o precondiție a comunicării lingvistice, ca formă a interacțiunii umane” (Chilton, 2004: 197). În acest scop este necesar să se formeze reprezentări cognitive comune bazate pe semne, simboluri, semnificații și interpretări comune în baza unor convenții asupra cărora există un consens social. Astfel comunicăm¹! În esență, aceasta nu este altceva decât preluarea ideii aristotelice că *logos-ul* nu are doar ”funcția de a transmite informații adevărate sau false ci și de a încuraja folosirea limbii cu sens social uman” (Chilton, 2004: 197). Există reprezentări ale conduitelor prescrise de legi iar cooperarea dintre jurnalist și public asupra discursului jurnalistic despre lege se face prin negocierea și acordul asupra acestor reprezentări. Există teorii care susțin că negocierea sensurilor nu este una foarte pașnică. Philip Eubanks susține că însuși comerțul și afacerile sunt adevărate războaie de negociere: ”Trade is War”, ”Bussines is War” (2000: 141) într-o lucrare care ea însăși se numește *A War of Words...*

În privința temei pe care o abordăm limbajul jurnalistic utilizează limba ca vehicul de comunicare și pentru a transmite informații, adevăruri despre lege. Mass media construiește realitatea prin intermediul manipulării, seducției, ideologiei cu mijloace rațional simbolice (Coman, 2003, Codoban, 2003, Frunză, 2014).

Concomitent cu un anume declin al ideologiilor, semnalat de literatura și analiza politică și cu siguranță influențată de acest declin, asistăm astăzi la o tendință de compensare a decalajului creat de acest ”soi de părăsire a legitimității prin populism, (...) marketing politic, strategii de campanie, care diminuează standardele elitei media”, menite mai degrabă ”să crească audiența decât să informeze” (Blumer, 2005:120). Așadar media contemporană, prinse în capcana populismului, în numele ratingului și a nevoii de audiență fac compromisuri de calitate, împachetând informația, mai ales când aceasta este dificilă și aridă, în ambalaje ușor de consumat.

---

¹ ”Prin comunicare înțelegem o interacțiune între două sisteme, numite *emitent* și *receptor*, în cadrul căreia emitentul transmite o secvență de semnale, numită *mesaj*, în mod *intenționat* și *convențional*, astfel încât mesajul dobândește *înțeles*. Mesajul este *interpretat* de către receptor, degajându-i înțelesul.” (Ionel Narița, *Semiotica*, Editura de Vest, Timișoara, 2007, p.10).

În domeniul știrilor despre Uniunea Europeană, a agendei legislative, stilurile jurnalistice variază de la stilul descriptiv la stilul interpretativ. Abordarea jurnalistică descriptivă se află guvernată de ”fapte” și evenimente, în vreme ce abordarea interpretativă este axată pe tema în jurul căreia se construiește povestea, lucru care îi conferă jurnalistului mai mult control asupra mesajului știri. În abordarea descriptivă jurnaliștii sunt în primul rând mediatori (în sensul mediatic), furnizori de informații politice, evenimente, știri, în vreme ce în abordarea interpretativă jurnaliștii devin adevărați actori politici care intervin în dezbateră și sfera publică cu propria voce (Patterson, 1997).

Subiectele europene nu sunt tratate doar în partea destinată știrilor ci, uneori și în editoriale, făcând loc opiniilor și cometariilor jurnaliștilor pe aceste subiecte.

Asigurarea comprehensiunii se face prin structurarea unei relații propice între jurnalist și receptor, prin intermediul unui cod lingvistic specific presei.

Temele UE trebuiesc cunoscute, au nevoie de vizibilitate. Aceasta este asigurată de mass-media. Elitele UE consideră că o mai bună acoperire în mass-media națională ar crește legitimitatea publică instituțională, cu atât mai mult cu cât este foarte pregnantă percepția unui ”deficit de legitimitate” (Goudenhooff, 2014) al Uniunii Europene, pus în legătură inclusiv cu performanța mass-media ca fiind un factor important de imagine. Este cunoscut și acceptat faptul că rolul jurnaliștilor ca actori care furnizează informațiile cu privire la Europa în domeniul public este unul extrem de important. Vorbim aici despre jurnalismul politic și de reflectare a legislației europene, care au deschis un nou orizont și posibilități noi de carieră pentru jurnaliștii europeni. În această perspectivă, ”jurnaliștii ar putea avea șanse mai mari de a educa și informa cititorii despre evoluțiile politice importante, care sunt relativ distanțate sau absconse, iar guvernele naționale se complac uneori, să le lase într-o zonă de umbră”. Se deschide din această arie inclusiv posibilitatea jurnaliștilor ”de a modela mesajului politic, ei putând acționa ca autentici lideri de opinie”. (Statham, 2010: 126).

O constantă în procedeele de limbaj jurnalistice cu privire la Uniunea Europeană o constituie folosirea metaforei, analogiei și personificării. Uniunea Europeană are în presă imaginea unui corp politic înzestrat cu puteri politice și instituționale și capabil de acțiuni susceptibile să afecteze popoarele europene. Dacă în mod tradițional reprezentările corpului politic s-au făcut în special cu privire la statul-națiune și sistemele socio-economice implicate, Uniunea Europeană reprezintă un caz mai complex și mai ambiguu, având în vedere statutul său confederalist multi-statal și sistemul său politic-legislativ controversat (Musolff, 2004). De altfel, ideea conceperii statului ca un corp politic este destul de veche și din ea au derivat fără să ne dăm seama o serie de metafore, analogii, personificări; așa a apărut ideea că fiind un corp viu și statul poate funcționa sănătos sau, dimpotrivă, poate suferi, iar bolile sale (corupția, anarhia) pot duce până la colaps. Tot din personificarea statului a apărut ideea de discurs al statului sau discurs public, ca și cea de politici publice, strategii ale acestor entități statale sau suprastatale etc. Discursul politic reflectat de presa europeană abundă de exemple de concepte metaforzate ale ”corpului european”, ”organelor” sale și problemele de sănătate cu care acestea se confruntă: formula ”*the sick man of Europe*” cu varianta sa germană ”*der kranke Mann Europas*” este deja consacrată chiar dacă a fost folosită ca stigmat ba la adresa Marii Britanii, ba a Germaniei, ba a Greciei, ba a Spaniei, având ca purtător de virus pe cine altceva decât copilul născut înainte de vreme al Europei, moneda Euro cu toate crizele pe care

le-a putut provoca; întreaga Europă este reprezentată uneori ca fiind atinsă în însăși inima ei de boli numite, stigmatizant, în presă *Euroscleroză*, *eurosis* sau chiar *Anorexia Europa*. Termenii au început să fie preluați în discursul marilor politicieni europeni. Și chiar dacă Helmut Kohl proclama că ”Europa s-a vindecat de Euroscleroză”² la sfârșitul anilor '80, următoarele decade ale secolului au dovedit că lucrurile nu stau tocmai așa și ceea ce Kohl numise vindecare nu era altceva decât o iluzie, fapt pe care avea să-l confirme *Der Spiegel*³ și, câțiva ani mai târziu, presa britanică (*The Economist*, 1993), arătând că boala este contagioasă și că ea cuprinde stat după stat, piața muncii, piața financiară și monetară.

Un studiu realizat de Paul Statham (2010) a evidențiat o serie de dificultăți și constrângeri pe care jurnalistul le întâmpină în tratarea temelor UE: ”o piață restrânsă a știrilor pe tema UE, ca urmare a unei cereri reduse a cititorilor de știri ”Europene”; surse limitate pe care jurnaliștii le au în sfera politică și concentrate preponderent la nivel național; slabele eforturi ale instituțiilor UE de a se deveni ”surse” jurnalistice, ca și slabele lor capacități de comunicare, sofisticate tehnic dar sărăcăcioase în conținuturi”. (Statham, 2010: 148) Jurnaliștii par însă a nu fi afectați în tratarea acestor teme, așa cum a observat cercetătorul citat, de constrângeri interne precum agențiile de știri, proprietarii trusturilor de presă, organizațiile de presă, partide politice influente etc. Ei recunosc însă că temele Uniunii Europene nu sunt ușor de tratat. Nu e ușor să scrii știri despre valorile și normele Europene. Totuși, în ciuda unor constrângeri, uneori chiar ale organizațiilor jurnalistice, jurnaliștii nu se sfiesc să scrie opinii și comentarii despre UE, cu atât mai mult cu cât cititorii nu sunt atât de avizați așa cum probabil sunt în problemele de politică internă, iar taberele politice nu sunt atât de clar delimitate ca la nivel național. Unul dintre obiectivele jurnaliștilor este ”să crească atenția și să deschidă dezbateră asupra problemelor europene” (Statham, 2010: 149). Rolul formativ al presei este aici foarte pregnant.

Presă ”contribuie ca actor politic la europenizarea sferelor publice naționale”, aducându-și propria contribuție la dezbateră publică asupra temelor europene (Phetsch, Adam and Eschner, 2010: 151). Prin articolele de opinie și comentarii, jurnaliștii doresc nu doar să-și manifeste identitatea printr-o anumită poziție politică față de politicile și măsurile europene în calitatea lor de actori autonomi deținută pe scena dezbaterii publice, dar și să exercite influența ca lideri de opinie recunoscuți alături de politicieni activiști etc., lucru care a fost consemnat în critica de specialitate în legătură cu media de calitate de către cercetători precum Benjamin Page, Robert Shapiro sau Glenn Dempsey⁴.

Presă despre UE stimulează conștientizarea și dezvoltarea identității europene, deci mediile naționale sunt actori ai integrării și europenizării. Furnizarea de spațiu editorial și

² *Vor knapp zehn Jahren [. . .] war das meistgebrauchte Wort in der EG “Eurosclerose”. Heute spricht man [. . .] nicht mehr von “Eurosclerose” – wir haben vielmehr Grund, von einem neuen Abschnitt europäischer Geschichte zu sprechen.* (Presse- und Informationsamt der Bundesregierung, 1992)- apud Mussloff, 2004, p.99.

³ Cu ocazia Conferinței Summitului de la Edinburgh, *Der Spiegel* afirma că politicienii nu au reușit să vindece prelungia și aproape cronică Euroscleroză de care suferă Comunitatea Europeană: (nr.51/1992: “[. . .] die verschleppte, inzwischen fast chronische Eurosclerose, von der die EG befallen ist, [konnte] nicht geheilt werden”), apud Mussloff, 2004, p.100.

⁴ Benjamin Page, Robert Shapiro și Glenn Dempsey au realizat un studiu asupra influenței pe care diverși intervenienți din spațiul media televizual, jurnaliști, politicieni, experți etc. o au asupra opiniei publice, cum și în ce măsură influențează aceștia modificarea opiniilor pe diferite subiecte aflate în dezbateră. Rezultatele cercetării au fost publicate într-un articol intitulat ”What Moves Public Opinion” în revista americană *The American Political Science Review*, vol.81, nr.1 (martie 1987), pp.23-44.

inclusiunea pe agenda presei a subiectelor despre integrarea UE contribuie la crearea și întărirea fluxurilor comunicaționale transnaționale, cu condiția ca în toate țările subiectele să fie tratate sub un aspect semiotic similar, adică ”într-un sistem de sens comun, cu o bază referențială și de interpretare comună” (Phetsch, Adam and Eschner, 2010: 153).

În ceea ce privește presa românească, ne-am propus să întreprindem o cercetare având ca obiectiv evidențierea strategiilor prin care aceasta participă la fluxul comunicării europene, să analizăm modalitățile în care jurnalistul român utilizează și prezintă informația privind teme europene, în special de ordin legislativ și din aria dreptului european inclusiv a instituțiilor implicate (în special Curtea Europeană de Justiție și Comisia Europeană). De asemenea am dorit să determinăm un model al implicării media în formarea publicului european simultan cu propria sa formare în calitate de comunicator european și actor al sferei publice europene.

Analiza discursului presei românești asupra problemelor Uniunii Europene, și a celor mai frecvente evenimente legislative și procedurale din ultimii cinci ani și vizibilitatea asigurată lor, precum și modul în care acestea au fost interpretate, ne-au permis să ne întrebăm dacă presa din România reușește să se identifice și să-și construiască identitatea de actor pe scena sferei publice europene sau rămâne la rolul de mediator la o distanță oarecare, cu minimă implicare, întrebare la care nu am reușit să găsim un răspuns categoric și pozitiv.

În acest scop am urmărit știri și articole de opinie din șapte publicații: *Curierul Național*, *Gândul*, *Jurnalul național*, *Adevărul*, *Ziarul Financiar*, *România Liberă* și *Libertatea*, pe o perioadă de 5 ani (2009-2014), iar subiectul care a ocupat spațiul publicistic cel mai larg și pare a fi cel mai frecvent în discursul presei scrise s-a dovedit a fi *infringement*-ul.

Analiza făcută a evidențiat următoarele aspecte:

Cele mai multe articole, știri, comentarii, un prim covârșitor loc în topul subiectelor EU tratate de presa românească îl reprezintă subiectul *infringement*. Din start trebuie să precizăm că nici una dintre publicațiile monitorizate nu folosește limbajul propriu dreptului în mod consecvent și cu acuratețe, ci încearcă o combinație de legeză cu limbaj comun, inovând jargonul dreptului sau ”adaptându-l” la limba română, nu în cel mai fericit mod posibil.

Terminologia corectă, în limbajul dreptului european, aplicabilă fenomenului pe care discursul presei îl desemnează cu termenul de *infringement* este de fapt *acțiunea în constatarea neîndeplinirii de către un stat membru a obligațiilor ce îi revin conform tratatelor* sau, pe scurt, *acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor*⁵. Această acțiune este prevăzută de articolele 258-260 din actualul Tratat privind Funcționarea Uniunii Europene⁶ și vizează o procedură de control inițiată de către Comisia Europeană în situația în care statele membre ale UE nu se conformează în aplicarea dreptului comunitar/dreptul Uniunii Europene.

⁵ Vezi Tudorel Ștefan și Beatrice Andreșan-Grigoriu, *Drept Comunitar*, Editura C.H.Beck, București 2007, pp.314-320 și Ioana Eleonora Rusu și Gilbert Gornig, *Dreptul Uniunii Europene*, Editura C.H.Beck, București 2009, pp.127-135.

⁶ Prin Tratatul de la Lisabona TCE, Tratatul de instituire a Comunității Europene a fost amendat și redenumit drept TFUE, Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, iar articolele renumerotate. Anterior TFUE, acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor se găsea în articolele 226, 227 și 228 ale TCE.

Obligația la care se referă acțiunea din dreptul european despre care discutăm se circumscrie *principiului loialității*, formulat prin articolul 10 din TCE, în prezent articolul 4 alineatul (3) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), care prevede ca obligație pozitivă pentru statele membre să ia ”măsurile corespunzătoare, generale sau speciale, pentru a asigura îndeplinirea obligațiilor care decurg” din legislația UE și una negativă, pentru a facilita îndeplinirea sarcinilor comunitare, și anume ”să se abțină de la orice măsură care ar putea pune în pericol realizarea obiectivelor” tratatelor și UE în general. Și cum Comisia are funcția de ”gardian al tratatelor”⁷, ea are rolul activ de inițiator al procedurii în cazul încălcării obligațiilor prevăzute în acestea. Dată fiind cauza declanșării procedurii, o încălcare (*infringement* – în limba engleză) a obligației prevăzute de tratate, procedura a fost supranumită, pe scurt, în jargonul legal, *infringement procedure*, deși, așa cum am arătat, denumirea corectă este *proceedings for failure to fulfil an obligation*⁸. De fapt scopul procedurii îl reprezintă suprimarea încălcării abuzive a tratatelor, stoparea *infringement-ului*. Procedura cuprinde două faze: o fază preliminară, administrativă și pre-litigioasă în care Comisia emite un aviz motivat cu privire la aspectul încălcării, după ce a oferit statului în cauză posibilitatea de a-și prezenta observațiile și o fază judiciară, unde, în cazul neconformării statului la legislația UE, în ciuda avizului motivat al Comisiei, aceasta din urmă are posibilitatea de a sesiza Curtea Europeană de Justiție, indicând cuantumul unei sume forfetare sau al penalității cu titlu cominatoriu pe care statul membru în cauză trebuie să le plătească, adecvat situației.

Presa românească a preluat denumirea prescurtată a procedurii din limba engleză, mai exact din jargon, introducând o expresie improprie și oarecum ambiguă din punct de vedere legal în limba română: *infringement*. Chiar dacă admitem utilizarea cuvântului *infringement* ca atare, fără a fi tradus, deși el are corespondent în limba română (*încălcare*), discursul presei distorsionează scopul și sensul legal al procedurii care, în esență, este de a determina statele membre să se conformeze obligațiilor prevăzute în tratate sub sancțiunea plății unor daune, așadar să stopeze *infringement-ul*, încălcarea, inducând falsa impresie a unei campanii de pedepsire sau boicot. Procedura în cauză este o acțiune anti-*infringement*.

O primă carență a discursului presei constă în aceea că presa creează o reprezentare justițiară a UE/Comisiei, investită astfel în discursul presei cu puteri discreționare sancționatoare pe care de drept Comisia nu le are, ea având doar competența de control și capacitatea activă de declanșare a procedurii, sancțiunea ca atare, chiar propusă de Comisie fiind decisă și impusă de Curtea Europeană de Justiție.

O a doua carență, mult mai gravă din punct de vedere a înțelegerii mecanismelor juridice a dreptului european și alimbajului legal, constă în confuzia care se creează prin suprapunerea noțiunii de încălcare a obligațiilor prevăzute de legislația UE cu acțiunea împotriva încălcării sau chiar cu sancțiunea însăși, dar și investirea actorilor acțiunii cu puteri discreționare (Comisia în speță).

---

⁷ articolul 17(1) din TUE: ” Comisia promovează interesul general al Uniunii și ia inițiativele corespunzătoare în acest scop. Aceasta asigură aplicarea tratatelor, precum și a măsurilor adoptate de instituții în temeiul acestora. Comisia supraveghează aplicarea dreptului Uniunii sub controlul Curții de Justiție a Uniunii Europene”(…)

⁸ Cu traducerea în limba română: ”acțiunea în neîndeplinirea unei obligații”

Menționăm câteva dintre titlurile jurnalistice pe care le-am găsit cele mai relevante în ilustrarea observațiilor de mai sus: ”Creșterea accizelor ne poate aduce infringementul” (*Curierul național* din 11 noiembrie 2013). Intenția autorului pare să fie de a acredita ideea că infringementul este sancțiunea care va fi atrasă de o conduită neconformă cu normele UE. În cazul semnalat de jurnalist, însăși creșterea accizelor reprezintă infringementul iar o formulare corectă ar fi fost ”creșterea accizelor este o încălcare (infringement) care atrage procedura de sancționatoare”. Menționăm însă o strategie inteligentă, care salvează textul articolului, jurnalistul apelând la explicațiile competente ale unui avocat cu care intră în dialog, telefonic. Juristul explică în ce constă obligația statelor membre de a respecta dreptul UE și care sunt mijloacele procedurale, inclusiv procedura în fața Curții Europene de Justiție în cazul neconformării (”acțiune în neîndeplinirea obligațiilor”)⁹.

Un alt articol din același cotidian titrează ”Gropile de gunoi neconforme ne-au adus infringementul” (*Curierul național* 16 iulie 2009), când de fapt gropile de gunoi neconforme constituie infringementului care ne-au ”adus” procedura activată împotriva noastră ca stat membru care nu s-a conformat legislației UE.

Într-o ambiguitate de limbaj mult mai gravă titrează în câteva rânduri, cotidianul *Jurnalul Național*, într-o încercare de a trata conceptul de infringement drept unul de o familiaritate excesivă:

- ”Ping-pong cu infringement la Comunicații” – (*Jurnalul național* 24 noiembrie 2010)
- ”România dă extemporal la infringement” (*Jurnalul național* 21 noiembrie 2009)
- ”TELECOM/Jongleriile politicianiste ne târăsc în infringement” (*Jurnalul național* 30 ianuarie 2009)
- ”TELECOM/UE promite infringement” (*Jurnalul național* 27.01.2009)

”Ping-pong-ul” despre care vorbește jurnalistul în primul exemplu este de fapt o încercare de conformare la dreptul UE prin inițierea unor măsuri legislative naționale în domeniul comunicațiilor și care ar avea drept răspuns din partea Comisiei stoparea procedurii. De remarcat că în textul articolului apare citat un comunicat al Comisiei în care procedura legală este, așa cum era de așteptat, corect denumită, cu specificarea celor două faze ale sale (”procedură în constatarea încălcării dreptului UE”, ”aviz motivat”, ”sesizarea CEJ”)¹⁰.

În cel de al doilea exemplu figura de stil ”extemporal la infringement” vizează o etapă a fazei administrative a procedurii, aceea în care statul membru sesizat (România, în speță) beneficiază, conform articolului 258 TFUE de posibilitatea de a prezenta observații cu privire la presupusa acuzație de infringement.

Cel de al treilea exemplu ales întărește imaginea apocaliptică a dimensiunii judiciare a UE, pe care discursul jurnalistic încearcă să îl fixeze în mentalul public: suntem ”târâți” în infringement ”pentru repetatele ingerințe politice în activitatea Autorității pentru Comunicații” iar ”oficialii de la Bruxelles ne-au întocmit ”dosar”. România a ajuns din nou pe

⁹ Dialog între autorul articolului din *Curierul Național*/11 noiembrie 2013, Afordita Cicovschi și avocatul Marius Coltuc, online pe <http://www.curierulnational.ro/Eveniment/2013-11-11/Cresterea+accizelor+ne+poate+aduce+infringementul&hl=Curtea%20europeană%20de%20justi%C8%9Bie&tip=fraza>

¹⁰ ”Cererea adresată României ia forma unui «aviz motivat» în cadrul procedurilor în constatarea încălcării dreptului UE. Dacă România nu se conformează în termen de două luni, Comisia poate decide să sesizeze Curtea de Justiție în acest sens”, se arată într-un comunicat al Comisiei Europene, citat de Mediafax”. - <http://m.jurnalul.ro/it/tehnica/ping-pong-cu-infringement-la-comunicatii-560827.html>

drumul către Curtea Europeană de Justiție”.¹¹ În cazul în care intenția ar fi fost de spune că jongleriile politicianiste ne fac să încălcăm legislația europeană, formularea, în ciuda tentei apocaliptice ar fi fost esențial, logic-juridic corectă, dar se pare că mesajul jurnalistic a fost să arate că jongleriile politicianiste ne târăsc în procedură și ne aduc în fața CEJ.

Ultimul titlu este probabil cel mai evident exemplu de utilizare greșită a termenului: ”Telecom” și în egală măsură ”UE promite infringementul!” Articolul pune în discuție problema și importanța independenței activității de reglementare în domeniul comunicațiilor și, evident Telecom nu poate și nu ar fi indicat să promită infringementul, cât despre UE, Comisia ar putea declanșa procedura în cazul încălcării legislației de către autoritățile responsabile. Desigur, este evident că ”promisiunea” este de fapt o amenințare, doar că amenințarea sancțiunilor nu este una pe care să o profereze autoritatea națională în domeniul comunicațiilor, ci doar o poate cauza aceasta.

Adevărul are titluri cu o conotație asemănătoare: ”CE lansează un infringement împotriva României referitor la exportul de gaze. Cum vor subvenționa populația și industria profitul Petrom și Romgaz” (*Adevărul* 10 iulie 2014), confundând încălcarea cu procedura împotriva încălcării sau confundă încălcarea cu sancțiunea procedurală atunci când titrează ”UE vrea să ne sancționeze cu infringement pentru că nu exportăm gaze” (*Adevărul* 25 noiembrie 2012). Din nou se generalizează ambiguu, spunând ”UE”, când de fapt Comisia inițiază procedura iar CEJ stabilește încălcarea și sancțiunea aplicabilă, dar în text apar unele clarificări privind rolul celor două instituții (Comisia și CEJ) în cadrul procedurii¹².

Ziarul Financiar prescurtează precar în titlu o declarație a unui oficial german: ”Krichbaum îi scrie lui Barroso: În România democrația e atacată. E cazul pentru infringement” (*Ziarul Financiar* 06 iulie 2012). Deși textul articolului este corect și lămuritor¹³, acel ”e cazul pentru infringement” în loc de un eventual ”E caz de infringement” sau ”E cazul să stopăm infringementul” nu este deloc liniștitor pentru buna informare a cititorului dornic de lectură în limbajul legalezei europene.

Carențe de limbaj și în exprimarea ”a trebuit să facă scandal Comisia Europeană cu câteva infringement-uri ca să ne potolim” (România Liberă – 19 iunie 2014). *Libertatea* din 14 septembrie 2010 titrează la fel de ciudat: ”Comisia Europeană vrea infringement împotriva Franței în cauza romilor expulzați”, inducând cititorul în eroare asupra realelor intenții ale Comisiei de a stopa infringementul cu prețul declanșării procedurii și nu de a-l dori. Tot de ordinul ambiguității de limbaj cităm *Jurnalul național* din 22 decembrie 2010 care titrează ”Procedura de infringement pe OUG 50: UE vrea modificări”, unde folosirea improprie a prepoziției ”pe” dar și întreg textul articolului este precar inclusiv prin citarea exprimării neclare a unui oficial român și unde încercarea de familiaritate cu un limbaj altfel destul de tehnic dezavantajează lectura și înțelegerea mesajului.¹⁴

¹¹ <http://jurnalul.ro/it/tehnica/telecom-jongleriile-politicianiste-ne-tarasc-in-infringement-143333.html>

¹² http://adevarul.ro/economie/afaceri/ue-vrea-sanctioneze-infringement-nu-exportam-gaze-1_50b1da827c42d5a663a2ffa6/index.html

¹³ <http://www.zf.ro/politica/krichbaum-ii-scrie-lui-barroso-in-romania-democratia-e-atacata-e-cazul-pentru-infringement-9821841>

¹⁴ ”Aș dori să vă aduc la cunoștință că, pe OUG 50, sunt convins că știți că s-a declanșat din partea Comisiei Europene procedura de infringement. În aceste condiții, noi, ca să putem să luăm tranșa de 1,2 miliarde de euro de la Comisie, am dat imediat raportul dumneavoastră pe OUG 50 să ne spună exact care este punctul dâșilor de vedere - dacă ne pot elibera tranșa în condițiile în care se aprobă cu aceste amendamente la OUG sau nu ne pot

Utilizarea corectă a limbajului legal și a terminologiei este de semnalat în secvențe precum:

- ”România, avertizată de Comisia Europeană în privința sistemului de ecarisare. Urmează procedura de infringement” *Jurnalul Național*- 07 aprilie 2013
- ”Afacerea cu microhidrocentralele din Argeș ar putea să declanșeze procedura de infringement împotriva României” - *Jurnalul național* 02 iulie 2012
- ”România riscă declanșarea a șapte proceduri de infringement” -*Jurnalul național* 27 iunie 2009
- ”Renate Weber cere Comisiei Europene declanșarea procedurii de infringement împotriva Marii Britanii” - *Adevărul* 5 februarie 2014
- ”**Ministerul Mediului a anunțat că procedura de infringement privind vehiculele scoase din uz a fost deja soluționată**”, *Adevărul* 2 iunie 2012

Sunt de apreciat, în contextul slabei cunoașteri publice a sistemului dreptului european și a dificultății înțelegerii limbajului juridic, orice demersuri explicative și în special cele cu privire la procedura în discuție. Astfel, jurnaliștii apelează adesea la sprijinul unor juriști, solicitând lămuriri și oferindu-le cititorilor. Un astfel de exemplu, în afara celui deja menționat (*Curierul național* din 11 noiembrie 2013), ni-l oferă *Ziarul Financiar* din 12 mai 2010: "Pentru a evita demararea procedurii de infringement (încalcare - n. red.) în fata Curtii Europene de Justiție, Romania trebuie doar să își respecte obligațiile care îi revin în temeiul tratatelor și legislației secundare, așa cum au fost stabilite și în avizul motivat din partea Comisiei Europene (...) Oricum, chiar după demararea procedurii de infringement în fața Curții Europene de Justiție, Romania se va putea conforma în orice moment dispozițiilor acesteia, evitând astfel propunerea și aplicarea de sancțiuni pecuniare, în orice fază a procesului, cât și pe parcursul eventualei resesizări din partea Comisiei cu privire la neîndeplinirea hotărârii Curții", a spus Luminița Popa, partner al casei de avocatura Mușat & Asociații. Numai în cazul în care Romania nu ia toate măsurile de aplicare a legislației, Comisia Europeana se poate adresa Curții de Justiție solicitând plata unor daune¹⁵. De altfel *Ziarul financiar* reprezintă una dintre publicațiile care se remarcă prin eforturile de a folosi un discurs în care limbajul să fie adecvat și totodată accesibil publicului, iar explicarea unor concepte din *legaleză* este un procedeu utilizat frecvent. Am remarcat în aceeași publicație folosirea termenilor proprii limbajului juridic în locul jargonului deja obișnuit. Iată un exemplu demn de a fi menționat: ”Comisia Europeană a declanșat două noi proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor în domeniul afacerilor interne în România” (*Ziarul Financiar* 23 ianuarie 2014). Chiar și atunci când alege varianta desemnării prescurtate, publicația o face corect: ”Procedură de infringement împotriva României pentru impozitarea

---

acorda tranșa", le-a spus Gherghina deputaților din Comisia de buget-finanțe.El a arătat că CE a comunicat rugămintea de a modifica raportul Comisiei de Buget-Finanțe pe OUG 50."Și, în aceste condiții, dâșii ne-au comunicat - am fost cu ei pe telefoane, pe mail-uri, pe tot felul de astea, ne-au comunicat rugămintea dâșilor pentru a face câteva modificări la raport, o înlocuire a raportului", le-a spus Gherghina deputaților finanțiști. Programul Camerei Deputaților pentru miercuri include și ședință de plen, pe ordinea de zi a acesteia figurând și raportul pe OUG 50, iar deputații din Comisia de buget-finanțe s-au reunit pentru a face modificările solicitate de CE.” - <http://jurnalul.ro/stiri/observator/procedura-de-infringement-pe-oug-50-ue-vrea-modificari-563490.html>

¹⁵<http://www.zf.ro/companii/ce-risca-romania-daca-ajunge-in-fata-curtii-europene-de-justitie-in-cazul-kronospan-6109587>

societăților străine” (Z.F. 22 februarie 2013), ”CE va lansa procedura de infringement dacă România nu va realiza stocurile minime de țigări” (Z. F. 8 iulie 2011).

Utilizări corecte sunt de găsit și în *Libertatea* - ”Comisia Europeană va continua procedura de infringement împotriva României și altor 4 state membre UE în cazul în care acestea nu transpun de urgență directiva cu privire la protecția animalelor folosite în scopuri științifice sau educative în legislația națională” (30 ianuarie 2014), *România Liberă* - ”Infringement împotriva României pe tema protecției drepturilor de autor” (10 iunie 2014) sau ”Comisia Europeană a lansat, miercuri, un aviz motivat (infringement) împotriva României, care are la dispoziție două luni pentru a transpune în întregime în legislația națională modificările aduse unor directive comunitare odată cu aderarea Croației la UE” (R.L. 16 aprilie 2014), ”Două proceduri de infringement deschise împotriva României” (R.L. 20 februarie 2014) și ”CE a lansat patru proceduri de infringement împotriva României” (R.L. 20 noiembrie 2013)

În concluzie, conștienți de faptul că temele Uniunii Europene nu sunt ușor de tratat, jurnaliștii obișnuind fie să le prezinte pur descriptiv, fără să riște comentarii și opinii tehnice și de fond, fie prea familiar, cu expresii forțate (vezi ”ne paște infringementul”!).

Cât despre strategia de a apela la specialiști pentru explicarea unor știri preluate de la agențiile de presă, pentru ca atât jurnaliștii cât și publicul să înțeleagă mai bine ce este dreptul european și cât de mult face parte din viața de zi cu zi, aceasta este cu siguranță una de succes.

Pozitivă este încercarea de a introduce temele europene în dezbateră publică și de a educa/forma publicul ca audiență a acestor teme, dar strategiile de includere a lor în discursul jurnalistic necesită în mod evident practică mai îndelungată, exercițiu și îmbunătățiri.

Bibliografie:

- BIX, Brian, (2013), ”Linguistic Meaning and Legal Truth”, în Freeman, M. & Smith, F. (eds.), *Law and Language*, vol.15, Oxford University Press, pp.34-45.
- BLUMER, Jay, (2005), ” Political communication systems all change: a response to Kees Brants”, în De Bens, E., Golding, P. & McQuail, D., (eds.), *Communication Theory and Research*, Sage Publication, London, pp.118-125
- CHILTON, Paul, (2004), *Analysing Political Discourse. Theory and Practice*, London and New York, Routledge.
- CODOBAN, Aurel (2003), ”Manipulation, seduction and ostensive ideology. (Advertisement)”, în *Journal for the Study of Ideologies*, vol.2 Issue 4 (Spring 2003), pp.102-138.
- COMAN, Mihai, (2003), *Mass media mit și ritual. O perspectivă antropologică*, Polirom, Iași.
- EUBANKS, Philip, (2000), *A War of Words in the Discourse of Trade The Rhetorical Constitution of Metaphor*, Southern Illinois University Press, Carbondale and Edwardsville.
- FILIPOVIĆ, Luna, (2013), ”The Role of Language in Legal Contexts: A Forensic Cross-Linguistic Viewpoint”, în Freeman, M. & Smith, F. (eds.), *Law and Language*, vol.15, Oxford University Press, pp.328-344.

- FRUNZĂ, Sandu, (2014), *Comunicare simbolică și seducție. Studii despre seducția comunicării, comportamentul ritualic și religie*, Editura Tritonic, București.
- GOUDENHOOFT, Gabriela, *Legitimitatea. Ritualuri ale legalității și autoritate discursivă*, Editura Adenium, Iași.
- HALPIN, Andrew, (2013), "Language, Truth and law", în Freeman, M. & Smith, F. (eds.), *Law and Language*, vol.15, Oxford University Press, pp.62-79.
- MUSOLFF, Andreas, (2004), *Metaphor and political discourse : analogical reasoning in debates about Europe*, New York: Palgrave Macmillan.
- NARIȚA, Ionel, (2007), *Semiotica*, Editura de Vest, Timișoara.
- PAGE, Benjamin, SHAPIRO, Robert and DEMPSEY, Glenn, (1987), "What Moves Public Opinion" în *The American Political Science Review*, vol.81, nr.1/martie 1987, pp.23-44.
- PATTERSON, Thomas, (1997), "The News Media: An Effective Political Actor", în *Revista Political Communication*, vol.14, nr.9/1997.
- PFETSCH, Barbara, ADAM, Silke and ESCHNER, Barbara, (2010), "The Media's Voice over Europe. Issue Salience, Openness, and Conflict Lines in Editorials", în Koopmans, R. & Statham. P. (eds.), *The Making of a European Public Sphere. Media Discourse and Political Contention*, Cambridge University Press, New York, pp.151-170.
- RUSU, Ioana Eleonora și GORNIG, Gilbert, (2009), *Dreptul Uniunii Europene*, Editura C.H.Beck, București.
- STATHAM, Paul, (2010), "Making Europe News. Journalism and Media Performance", în Koopmans, R. & Statham. P. (eds.), *The Making of a European Public Sphere. Media Discourse and Political Contention*, Cambridge University Press, New York, pp.125-150.
- ȘTEFAN, Tudorel și ANDREȘAN-GRIGORIU, Beatrice, (2007), *Drept Comunitar*, Editura C.H.Beck, București.
- Arhivele (inclusiv online) ale publicațiilor *Curierul Național*, *Gândul*, *Jurnalul național*, *Adevărul*, *Ziarul Financiar*, *România Liberă* și *Libertatea* pe perioada 2009-2014.